

Hvor langt strekker de fagetiske prinsippene for psykologer seg i sosiale medier?

Maria Løvvik Norheim
leder i Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER)

Kristian Utrimark
illustratør

MARIA LØVVIK NORHEIM er leder for Fagetisk råd i Norsk psykologforening og spesialist i barne- og ungdomspsykologi. I de neste utgavene er hun en av flere som vil svare på fagetiske spørsmål fra leserne våre. Foto: Stian Sørheim Espevoll

Psykologer liker å være med andre psykologer. Faglig fellesskap var en av grunnene til at jeg sa ja til vervet i Fagetisk råd. Som eneste psykolog på en kommunal arbeidsplass ønsket jeg å ha ett sted der jeg kunne treffe fagfeller og drøfte ulike problemstillinger som dukker opp i en psykologfaglig praksis.

Gruppen «Psykologer» på Facebook gir kanskje mange de samme følelsene av faglig fellesskap, på kryss og tvers av geografisk og organisatorisk plassering. Mange tenker nok også på dette som en lukket eller privat setting. Men med 7000 medlemmer – og uten noen garanti for at alle er psykologer, er dette i beste fall en sannhet med modifikasjoner. Selv om grupper i sosiale medier har status som lukkede eller private, kan innlegg og kommentarer lett deles ut av gruppa.

Fagetisk sett burde ikke det ha så mye å si. Det er ikke antallet involverte som er avgjørende for om de fagetiske prinsippene er gjeldende. Om vi som psykologer agerer ovenfor 1 eller 1000 mottakere, så gjelder fortsatt prinsippene.

Men gruppa er jo privat, vil mange si. Dette er noe jeg holder på med på fritida mi. Grenseoppgangen mellom privat og faglig liv for psykologer er utfordrende. De fagetiske prinsippene gjelder når vi er på jobb, men også når vi i andre «yrkesmessige situasjoner» bruker ferdigheter oppnådd gjennom psykologutdannelsen. Dette er ikke alltid lett å forholde seg til.

Situasjonen kan kompliseres enda mer ved at andre oppfatter oss som psykologer og setter oss inn i situasjonen som det, også når vi ikke selv har ment det slik. Hvor mye ansvar er det meningen at vi skal ta for hvordan andre oppfatter oss?

Fra tid til annen får Fagetisk råd henvendelser fra psykologer som reagerer på andre psykologers fremferd i sosiale medier. Kanskje har noen en treningsprofil, og kolleger synes det er problematisk at det finnes bikinibilder av psykologen på nett. Hva vil pasientene tenke? Noen poster innlegg som viser holdninger mange vil kunne oppfatte som diskriminerende og krenkende. Er slike holdninger forenlig med å kunne ivareta alle pasienter på en likeverdig måte? Det avgjørende da er om psykologen det er snakk om, bruker tittelen sin til å gjøre innholdet mer legitimt eller til markedsføring. Kobler psykologen sitt virke som psykolog opp mot fritidsaktiviteten eller sitt politiske engasjement? Utfordrer i så fall koblingen fagetiske prinsipper? Hvis ikke, er ikke dette en sak for Fagetisk råd. Å være psykolog tar ikke fra deg retten til en fritid eller til å ha politiske meninger. Og heller ikke til å bruke sosiale medier til å uttrykke deg.

Når vi er med i en Facebook-gruppe som heter Psykologer, som offisielt kun er åpen for autoriserte psykologer, og der det er psykologfaglige tema som drøftes – da er vi i en situasjon der vi er psykologer. Også når vi logger oss på utenom arbeidstida.

Det betyr at de fagetiske prinsippene også gjelder her. Spørsmålet er om også psykologer kan komme til å opptre på andre måter her enn de ville gjort i det virkelige liv. Som et tankeeksperiment: Ser du for deg at psykologer ville brukt plenumsdrøftinger på arrangementer i lokalavdelingene til å formidle pasienter til hverandre? Jeg tror ikke det. Men på Facebook skjer det.

Fagetisk råd får henvendelser fra psykologer som reagerer på debattklimaet blant psykologer i sosiale medier

Jeg håper alle har avklart med pasienten det gjelder, at de formidler ønske om kontakt med andre behandlere på denne måten. Samtidig gjør mediet som benyttes, det vanskelig for både psykologen og pasienten å vite hva det samtykkes til. Hvor mange får tilgang til det som egentlig er nokså private forhold? Kan noen komme til å gjenkjenne saken nå eller senere? På hvilket grunnlag anbefaler vi kolleger som kan ivareta pasientens behov?

Fagetisk råd får en del henvendelser fra psykologer som reagerer på debattklimaet blant psykologer i sosiale medier. Dette klimaet gjør at noen ikke ønsker å delta i diskusjoner der. De er redd for at deres utspill tas imot på en useriøs og ubehagelig måte fra andre kolleger.

Det fagetiske prinsippet om respekt viser både til respekt for pasienter og brukere, men også til tilsvarende respekt for kollegers og andre yrkesgruppers kompetanse. Hvordan ville «utenforstående» – det være seg brukere eller andre faggrupper – reagert på form og innhold i noen av disse diskusjonene? Hva skjer med tilliten til psykologer flest dersom vi som gruppe oppfattes å snakke nedsettende om andre faggrupper? Hvordan oppfattes vi når vi strekker grenseoppgangene for taushetsplikten og respekten for andre i en «lukket» Facebook-gruppe?

Et viktig spørsmål er om de fagetiske prinsippene hindrer psykologers meningsutveksling og mulighet til å uttrykke seg fritt. Det er jo ikke hensikten. Men de fagetiske prinsippene skal bidra til at psykologers uttalelser opprettholder folks tillit til profesjonen. Prinsippene peker på at når vi uttaler oss offentlig som psykologer, oppleves vi også som representanter for en hel yrkesgruppe – ikke bare som representant for oss selv. Prinsippene oppfordrer oss til å være saklige og nøyaktige når vi uttaler oss, og at vi er tydelige på begrensningene som kan ligge i for eksempel kunnskapsgrunnlaget vi har.

Noen vil kanskje oppleve at å forholde seg til de fagetiske prinsippene i offentlige debatt blir en tvangstrøye. Det er ikke like lett å uttale seg fengende hvis en samtidig skal være så skikkelig og etterrettelig. Jeg kan forstå at det oppleves som et dilemma, særlig om fagetikken skulle hindre oss i en fri og utviklende faglig diskusjon. Jeg tror likevel vi kan skape et bedre debattklima med et større mangfold ved å forholde oss til prinsippene. Det kan bidra til økt deltakelse og at vi utvikler faget sammen, selv om vi ikke alltid er enige med hverandre.